

Про українських спортсменів з "Прийому та передачі радіограм" (нині - "Швидкісна радіотелеграфія" – СРТ / HST)

Георгій Чліянц (UY5XE)

Точної дати народження у світі цього виду радіоспорту в історії не збереглося, але прийнято нею вважати початок 30-х років минулого століття.

У квітні 1933 р. при ЦК ВЛКСМ було створено Комітет сприяння радіофікації країни та розвитку радіоаматорства – Радіокомітет, який у жовтні заснував радіотехнічний мінімум і ввів значки Активіст-радіоаматор (1-й та 2-й ст.) та Юний радіоаматор, які вручалися аж до початку війни.

Примітка. Василь Фоміч Шпілевий був начальником «колективки» UK5OA (Дніпропетровський клуб технічного зв'язку ОСОВІАХІМ), після війни – UB5AQ.

У травні 1935 р. керівництво короткохвильниками було передано в ОСОВІАХІМ (OAX). Бул створен Комітет короткохвильовиків.

В СРСР перші очні змагання були проведені 1936 р., що у 1937 р. повідомляв ж-л "Радіофронт" матеріалом "382 знаков в минуту" (автори: Л. Шах и Н. Байкузов). У статті наводився факт встановлення неофіційного світового рекорду молодим москвичем – техніком-радистом центральної радіостанції золото-платінієвої промисловості ("Главзолото") Ігорем Заведеєвим. Колеги по роботі його називали людиною-«ондулятором». У присутності Н. Байкузова (він був секундометристом), І. Заведеєв прийняв (із записом на машинку) смисловий текст зі швидкістю 382 зн./хв. за системою ПАРИС. [вказано швидкість наведена в абсолютному обчисленні, яка застосовувалася у змаганнях радистів-«швидкісників» до кінця 50-х років - швидкість буквених текстів визначалася шляхом порівняння прийнятого

тексту з еталонним ("набитий" на перфораторі текст, що складається з суцільних словосполучень ПАРИСПАРИСПАРИС). При цьому їм було зроблено всього 2 помилки. З слова (286,5 зн./хв.)".

Примітка. Радіозв'язок у "Глаззолото" був організований у 1935 р. Начальником її центральної радіостанції в Москві був Олександр Макаров, який особисто приймав на машинку швидкості до 320 зн./хв. Гарними радистами цієї "мережі" радіостанції були: москвич Пацевич, читинець Кувшинников і іркутянин – Марков і Кульпін.

Заочне вивчення телеграфу розпочалося з кінця 1938 року і тривало до початку війни. За розповідями Володимира Миколайовича Гончарського (1940-1941 рр. нелегально в Шахтах – U6BC, після війни у Львові: UB5BK, UB5WF, U5WF) наприкінці 1938 р. радіостанція ім. Комінтерну (позивний - RCZ), що проводила мовлення з Москви на ДВ, оголосила про прийом на заочні курси радистів і розпочала свої навчальні передачі з вивчення азбуки Морзе (включаючи періодичні передачі контрольних текстів, які необхідно було їй відсилати поштою). Про це згадував і сумчанин Георгій Михайлович Завальський (після війни - U5OA, багаторічний голова Ради радіоклубу), який також починав вивчати "морзянку" за тими ж передачами радіостанції RCZ.

18 травня 1940 р. було проведено перший заочний тур Всесоюзного конкурсу радистів-швидкісників (конкурсні тести передавалися через "RCZ"). У цьому турі взяло участь близько 2000 осіб. 46 переможців заочного туру з 7 по 10 липня того ж року зібралися у Москві для участі у очних змаганнях. Перше місце серед чоловіків зайняв член команди Червоної Армії - москвич червоноармієць Сергій Мещеряков (прийом: літери - 180 зн./хв. і цифри - 120 зн./хв., передача: літери - 162 зн./хв. і цифри - 95 зн. /хв.). Серед жінок перемогла домогосподарка з Горького Олександра Білокриліна (прийом: літери – 160 зн./хв. та цифри – 100 зн./хв., передача: літери – 150 зн./хв. та цифри – 80 зн./хв.).

21 квітня 1940 р. ЦС ОАХ затверджує значок "Коротковолновик ОСОАВІАХИМ". Для його отримання необхідно було здати кілька нормативів (вкл. прийом на слух і передача нерозумного тексту зі швидкістю 50 зн./хв.).

У 1946 р., на базі створених обласних радіоклубів почалося масове вивчення телеграфу і почали проводити всілякі змагання радистів- "швидкісників". І вже влітку відбулися такі перші змагання. Вони були проведені при місцевих радіоклубах у два тури. У першому прийняло 3800 осіб, а у другому – понад 2 тисячі. Залік (серед військовослужбовців він проводився окремо) був за трьома швидкостями: 60, 80 та 150 зн./хв. відповідно. Переможцями змагань стали: у групі початківців, які приймають радіограми зі швидкістю 60 зн./хв. В. Богданов (Дніпропетровськ) та у третій (150 зн./хв.) - киянин Зіновій Генін.

СРТ в Україні, як один з видів радіоспорту, бере свій початок з 1946 р. - у жовтні був проведений перший Чемпіонат ОСОАВІАХИМ з прийому та передачі радіограм, в якому третє місце (був змішаний залік) посіла моя "радіомама" - Mariam Hryhorivna Bassina (1920-2001, до війни – оператор «колективки» МІІС УКЗАН, рідна сестра відомого довоєнного полярника - U3QQ, лейтенант, нач. "колективки" радіоклубу - UB5KVA, пізніше: UB5BB/U5BB; звання Майстер радіоаматорського спорту ДТСААФ СРСР (далі за текстом – МРС ДТСААФ їй було присвоєно двічі: спочатку за СРТ – 1953 р., а 1955 р. – з радіозв'язку на

КХ, МС СРСР, суддя Всесоюзної категорії (СВК), з 1967 р. - засновник і незмінний директор першої в СРСР спеціалізованої ДЮСТШ з радіоспорту, за особистий внесок у розвиток радіоспорту була нагороджено кількома урядовими нагородами та значком «Почесний радист»).

У 1947 р., на означення "Дня Радіо", було проведено перший Всесоюзний конкурс радистів-операторів (заочний тур), в якому взяло участь 2650 чол. з 85 міст (540 команд). У них взяли участь і "швидкісники і" України з Києва, Львова, Одеси, Харкова та інших міст. 2 февраля

У жовтні 1948 р. у підмосковному Растворгово проходив Чемпіонат ДОСАРМ (один із наступників товариства ОСОАВІАХІМ), на який зібралися 12 найкращих "швидкісників", відібраних з 12 тис. учасників заочного туру 1947 р. Серед учасників Чемпіонату був і харків'янин Анатолій Петров (1920 - помер у 90-х роках), який у цьому Чемпіонаті посідає третє місце серед "машиністів" - за системою ПАРІС прийняв швидкість 340 зн./хв. (пізніше: МРС ДТСААФ СРСР; був нагороджений значком "Почесний радист"; після демобілізації з армії, протягом багатьох років, керував гуртком радіотелеграфістів при Палаці пionerів). Заохочувальним призом було нагороджено киянина В. Соколовського.

У 1949 р. 22-річний старшина 2-ї ст. КЧФ Талха Габдрахманов (повні ім'я та по-батькові - Файзірахман Равільйович, 1926-помер у 90-х роках) після демобілізації повертається до Львова і отримує SWL позивний UB5-5555. На Чемпіонаті ДОСАРМ покращує результат у прийомі буквеної радіограми із записом тексту рукою до 230 зн./хв. і посідає перше місце серед "ручників", пізніше - МРС ДОСААФ СРСР.

1953 р.

Примітка. Пізніше: UB5RK, "Почесний радист", у народі - "Федір Іванович", начальник Чернігівського обласного радіоклубу, Засл. тренер УРСР, СВК.

У грудні 1950 р. Міністерство зв'язку проводить III-й радіоконкурс і киянин Наум Михайлович Тартаковський (1921-1993, пізніше: МРС ДТСААФ СРСР, МС СРСР) стає його переможцем.

Спочатку в 1950 р., а потім і в 1951 р. Н. Тартаковський послідовно встановлює два рекорди ДТСААФ з прийому на друкарську машинку буквених текстів (330 зн./хв. і 370 зн./хв. відповідно). У 50-х роках був чотириразовим чемпіоном Оборонного товариства.

У 1951 р. львів'янин Володимир Михайлович Сомов [1917-1997] (пізніше: МРС ДТСААФ СРСР, "Почесний радист"), вперше бере участь у 4-х Всесоюзних змаганнях і займає перше місце з прийому радіограм із записом від руки встановлюючи рекорд Оборонного товариства – 240 зн./хв.

У квітні 1952 р. ЦК ДТСААФ були введені розрядні норми та вимоги "Єдиної спортивно-технічної класифікації радіоспортсменів ДТСААФ СРСР" - ЄСТКР (від третього розряду до "Майстра радіоаматорського спорту ДТСААФ СРСР" - МРС ДТСААФ СРСР). Першими найвище звання серед спортсменів- "швидкісників" було присвоєно і українським радистам - Ф. Габдрахманову, А. Петрову, В. Сомову та М. Тартаковському.

Примітка: ЄСТКР проіснувала до кінця 1961 р. і звання МРС ДТСААФ СРСР із СРТ мали такі нормативи (за виконанням одного з них):

- встановити всесоюзний рекорд з прийому чи передачі радіограм;
- здобути дві перемоги на всесоюзних або міжнародних змаганнях над двома майстрами радіоаматорського спорту, що увійшли до десяти найсильніших;
- прийняти і записати на друкарській машинці буквену радіограму зі швидкістю 200 зн./хв., цифрову - зі швидкістю 150 зн./хв. і передати літерну радіограму зі швидкістю щонайменше 140 зн./хв. та цифрову зі швидкістю не менше 100 зн./хв.;
- прийняти та записати від руки буквену радіограму зі швидкістю 180 зн./хв., цифрову – зі швидкістю 140 зн./хв. і передати літерну радіограму зі швидкістю щонайменше 140 зн./хв. та цифрову зі швидкістю не менше 100 зн./хв.;
- передати протягом п'яти хвилин: літерний текст зі швидкістю 150 зн./хв. та цифровий - 110 зн./хв.

А для забезпечення суддівства змагань, 1953 р. були засновані суддівські звання з радіоспорту:

В 1952 р. був проведений 5-й Всесоюзний конкурс на найкращого радиста-оператора ДТСААФ. Змагання проводилися за змішаним заліком (серед чоловіків і жінок), а переможець – визначався за результатами триборства (прийомом радіограм від руки і на друкарську машинку, і передачі радіограм). Змагання проводилися у два тури. Перший тур (як особистої, так і командної першості) проводився за допомогою передачі контрольних радіограм (для команд зі швидкістю: 100-125-150-200 зн./хв., а для "особистиків" – 150-200-250) за допомогою радіостанцій (як мовних, так і УАЗКАВ та УАЗКАФ). Друге, третє та четверте місця, відповідно, посіли команди Львова, Києва та Одеси. Потім, 23 найсильніших радиста-швидкісника з'їхалися до Москви. Від України приїхали: В. Сомов (зайняв третє місце серед "ручників"), Ф. Габдрахманов, А. Петров, М. Тартаковський та Г. Астрабахін.

Найбільш високих результатів українські "швидкісники" стали добиватися з початку 50-х років - після приходу на посаду начальника Республіканського радіоклубу (його очолював до останніх днів свого життя), звільненого з армії старшини-надстроковика Н.М. Тартаковського (за розвиток радіоспорту було нагороджено кількома урядовими нагородами, включно орденом Знак почета, значком "Почесний радист СРСР", суддя Всесоюзної категорії). З 1961 р., з моменту утворення ФРС УРСР, був незмінним заступником її голову.

У 1953 р., під час Чемпіонату ДТСААФ, Н. Тартаковський встановлює нове найвище досягнення – приймає цифрову радіограму на машинку зі швидкістю 320 зн./хв. Друге місце займає "ручник" В. Сомов (з прийому радіограм). Було підбито підсумки і серед радіоклубів (за масовістю участі їх радіоспортсменів-"швидкісників" у відбірних турах на місцях). Друге місце (серед радіоклубів першого розряду) посів Київський радіоклуб, а третє – Львівський (був переможцем аналогічного конкурсу 1952 р.). Серед радіоклубів другого розряду переможцем став Одеський радіоклуб.

З 26 жовтня по 9 листопада 1953 р. у Москві були проведені Міжнародні змагання радистів ДТСААФ СРСР та ДЗГГ НРБ. В особистій першості серед ручників перемагає львів'янин В. Сомов.

Примітка. Володимир Михайлович Сомов першим у країні запровадив умовні «значки» - замінники літер та цифр. Радіограмми, що приймаються ним, вміщалися на листках паперу розміром всього близько 10 x 15 см.

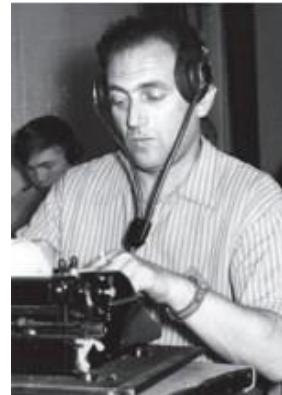

На початку осені 1954 р., під час 7-х Всесоюзних змаганнях радистів (Першість ДТСААФ СРСР) В. Сомов встановлює найвище досягнення ДТСААФ щодо передачі буквеної радіограми на нормальному ключі (171 зн./хв.) і його включають до складу збірної ДТСААФ.

У листопаді 1954 р. в Ленінграді було проведено перші "Міжнародні товариські змагання радистів", у яких взяли участь радіоспортсмени з шести країн: НРБ, ВНР, ПНР, СРР, СРСР та ЧССР. Були присутні спостерігачі з НДР, КНР, КНДР та МНР. Переможцем з прийому та передачі радіограм серед спортсменів-"ручників" став В. Сомов.

У 1955 р. команда УРСР посідає перше місце у командній першості у 8-х Всесоюзних змаганнях радистів.

У 1956 р. команда УРСР (Н. Тартаковський, В. Сомов та В. Соколовський) посідає третє місце у командній першості, а Наум Михайлович стає чемпіоном ДТСААФ.

У 1956 р. рекорд ДТСААФ з прийому цифрових радіограм на друкарську машинку - 380 зн./хв. [за системою ПАРИС] встановив севастополець, старшина 1-ї ст. КЧФ Іван Іванович Бодня [1930-?], якому було присвоєно звання МРС ДТСААФ СРСР.

Наприкінці 1956 р. у Карлових Варах (ЧРСР) проводяться другі Міжнародні змагання радистів. У складі збірної СРСР (зайняла друге місце у командному заліку) виступав одесит Григорій А. Астрабахін (МРС ДТСААФ СРСР; у 1959-1961 рр. – UB5FI).

У квітні 1957 р. у Києві (вперше поза Москвою) проходять 10-ті Всесоюзні змагання радистів ДТСААФ. Команда збірної УРСР (Н. Ємшанов, В. Сомов та Г. Астрабахін) посідає перше місце у командній першості - 13159 очк., а команда Києва (Н. Тартаковський, М. Слєпньова та В. Соколовський) – друге, випередивши команди Москви (13026 очк.) та РРФСР (12733 очк.).

Українськими "швидкісниками" було встановлено і кілька рекордів ДТСААФ:

- з передачі буквеного радіограми на нормальному ключі (175,4 зн./хв) - МРС ДТСААФ СРСР, старшина-надстророчник полку зв'язку ОдВО, одесит Полуект Арсентійович Васильєв (пізніше: встановив рекорд ДТСААФ з передачі цифрової радіограми - 104 зн./хв. з 1959 р. - UB5FL);

- з передачі буквеного радіограми на автоматичному ключі (188,4 зн./хв.) - вінничанин Микола Миколайович Ємшанов (1921-1995), якому було присвоєно звання МРС ДОСААФ СРСР (з 1958 р. у Вінниці, а з середини 70-х рр. у Херсоні - UB5ND; пізніше - U5ND).

Примітка. На початку 80-х років. М. Ємшанов дав креслення свого знаменитого телеграфного маніпулятора-"рекордсмена" Володимиру Чумаченку (UB5HY, нині – UX5HY), який його виготовив та продовжує на новому працювати в ефірі і до сьогодні;

- з прийому цифрової радіограми на машинку (420 зн./хв.) – М. Тартаковський, який посів друге місце у особистій

М. Ємшанов, В. Сомов и Г. Астрабахін.

Н. Тартаковський, Н. Слєпнєва і В. Соколовський.

Из журнала «Радио», 1958, №8, 4-я с. обл.

В 1958 г., во время финальных соревнований "I-й Спартакиады ДОСААФ СССР по военно-техническим видам спорта", А. Петров занимает третье место среди "машинистов".

Примітка. У другій половині 60-х роках у цьому гуртку, під керівництвом А.Ф. Петрова, вивчив "морзянку" Ігор Зельдін (UB5-07792, пізніше - UB5LCV / UR5LCV, MC CPCP).

Наприкінці листопада 1959 р. Н. Тартаковський стає чемпіоном ДТСААФ серед спортсменів-"машиністів", а очолювана ним збірна УРСР посідає перше місце у командному заліку. В рамках Чемпіонату були проведені і перші Всеосоюзні міжвідомчі змагання (взяли участь команди: Міністерства оборони, Міністерства морського флоту, Міністерства внутрішніх справ СРСР, Міністерства річкового флоту РСФСР, ДПФ та ДТСААФ), в яких від кожного міністерства та відомства виступало по дві команди – "ручники" та "машиністи". Переможцем змагань серед спортсменів-"машиністів" став М. Тартаковський. У командній першості переможцем стала команда ДТСААФ, у складі якої були троє українських "швидкісників" (Н. Ємшанов, А. Петров та Н. Тартаковський).

Наприкінці 1958 р. у Пекіні проходили треті Міжнародні змагання радистів з прийому та передачі радіограм. До складу збірної СРСР (зайняла друге місце, поступившись збірною КНР) входили М. Тартаковський (зайняв друге місце серед «машиністів») та В. Сомов (зайняв третє місце серед «ручників» і показав найвищий результат у передачі буквенно-тексту на автоматичному ключі. 151,2 зн./хв.).

Примітка. Зі спогадів М.Г. Бассіної: «Після повернення з Пекіна, команда була на прийомі у керівництва ДТСААФ. Я там була як тренер В. Сомова. Відбувся курйозний випадок... На запитання: «Чому програли ітайцям?», керівник команди Юрій Прозоровський (УАЗАВ) не замислюючись відповів: «Так китайці записують радіограми, що приймаються, ієрогліфами!». Я в страху подумала, що зараз Голова ЦК ДТСААФ зобов'яже наступного року нашим «швидкісникам» вивчити ці ієрогліфи». Але пронесло ...

Подарунок М.Г. Бассіної.

У 1959 р. до складу збірної країни були включені українські радіоспортсмени – МРС ДТСААФ СРСР: І. Бодня, Н. Ємшанов, А. Петров, В. Сомов та Н. Тартаковський. Кандидатом до збірної було включено першорозрядник з Одеси Д. Маломуж (згодом – МРС ДТСААФ СРСР).

У 1960 р. відбулися 13-ті Всеосоюзні особисто-командні змагання радистів з прийому та передачі радіограм. М. Тартаковський стає їх переможцем, а збірна команда України посідає друге місце.

У липні 1961 р. у Москві були проведені головні змагання року "швидкісників" - фінал Всеосоюзної Спартакіади з технічних видів спорту та Чемпіонат ДТСААФ. Збірна УРСР (МС СРСР: М. Тартаковський – капітан команди, В. Сомов, М. Шецевалов та М. Шевченко; першорозрядники: М. Левченко та В. Костінов) набирає 58754,4 очка та впевнено посідає перше місце. Чемпіоном ДТСААФ та переможцем Спартакіаді стає В. Сомов.

16 листопада 1961 р., постановою Комітету з фізичної культури та спорту при РМ СРСР, радіоаматорський спорт було включено до складу "Єдиної Всесоюзної спортивної класифікації" (ЄВСК) під найменуванням РАДІОСПОРТ. Цьому рішенню сприяло проведення на той час вже Другої Spartakiади ДТСААФ з військово-технічних видів спорту. Радіоспортсменам стали присвоюватися єдині спортивні розряди (від "юнацького" до "кандидата в майстри спорту") та звання - Майстер спорту СРСР (МС СРСР) та Майстер спорту СРСР міжнародного класу (МСМК СРСР), а Всесоюзні змагання ДТСААФ отримали статус Чемпіонатів СРСР.

У 1962 р. першим чемпіоном СРСР (в особистій першості серед чоловіків-"ручників") стає киянин Іван Андрієнко, а команда УРСР (М. Бассіна, Н. Ревенко, В. Костінов, Д. Маломуж та В. Ладаненко) посідає третє місце

У 1964 р. бронзовим призером Чемпіоната СРСР серед "м/руч." стає киянин Валентин Тимофійович Терещенков (UT7UF, нар. 1937 р., МС СРСР. "Почесний радист", раніше в Свердловську – UW9DG).

90-і роки.

Збірна УРСР, під керівництвом Н.М. Тартаковського, у 1968-1969 роках стабільно посідає перші місця у комадній першості Чемпіонатів країни.

У 1966 р. Юрій Малиновський (1952-2019, Київ, пізніше: UT5UO, МС СРСР, «чорнобилець») під час III Всесоюзних радіоігор піонерів та школлярів (проводилися в «Артеку») стає їх призером.

1966 р

2018 р.

Примітка. У 1972-1973 роках Юрій Михайлович стає бронзовим призером серед чоловіків.

У 1971 р. перше місце серед дівчат-"машиністок" посіла Тетяна Слуцька (нар. 1952 р., Донецьк) – 497,2 очк.

В 1971 г. 1972 г. (3641,3 очк.) и в 1975 г. (1889,4 очк.) сборная УССР занимает первые места в командном первенстве Чемпионатов страны.

Своєю невтомною енергією та особистим прикладом (як "швидкісник-машиніст"), Наум Михайлович що називається, став "радіопапою" українських радіоспортсменів і "заразив" багатьох в областях (вкл. і короткохвильовиків) цим видом радіоспорту, виростив цілу плеяду, відомих всій країні, радіоспортсменів – сім чемпіонів СРСР (вкл. киян: Івана Андрієнка, Інни Тірік та Валерія Костінова.

І. Андрієнко, І. Тірік и В. Костінов.

Примітка.

- Іван Іванович Андрієнко (нар. 1939 р.): Триразовий чемпіон СРСР серед чоловіків-"ручників" (1962 р. - перший чемпіон країни серед чоловіків-"ручників", 1963 р. та 1966 р.). У 1963 р. встановлює Всесоюзний рекорд у багатоборстві (сума результатів з прийому та передачі радіограм – 752,3 очк., при вих. нормативі 745 очк.) та найвище досягнення по швидкісній передачі цифрової радіограми і стає першим володарем золотої медалі Держкомспорту СРСР "За Всесоюзний рекорд. У 1965 р. встановлює найвище досягнення з прийому буквеної радіограми. У 1967 р. йому надається звання "Почесний майстер спорту СРСР" (було засновано в 1959 р. і проіснувало до 1986 р.). Присвоювалося спортсмену підтвердження нормативу МС СРСР протягом п'яти років поспіль. Було видано близько 10 тис. а значків МС СРСР – понад 200 тис.

- Інна Володимирівна Тірік (Андрієнко) (нар. 1947 р.) - МС СРСР; триразова чемпіонка СРСР серед "ж/руч." (1968 р., 1969 р. і 1972 р. - 608,9 очк.)

Примітка. Дуже рано пішла з життя;

– Валерій Валентинович Костінов (нар. 1939 р.) - МС СРСР; неодноразовий чемпіон СРСР серед "м/маш." (вкл.: 1971 р.— 666,8 очк.; 1972 р. - 665,4 очк. та 1977 р. - 684,1 очк.); неодноразовий володар вищих досягнень СРСР з прийому радіограм (вкл.: 1971 р. : літери - 250 зн./хв.; 1973 р.: цифри - 260 зн./хв.); у 70-х роках був спецкором ж-ла "Радіо".

У 1975 р. срібними призерами Чемпіонату країни та Спартакіади стали: чернівчанин Володимир Філімонович Сінчук (1948-2005, МС СРСР, UB5YAW, пізніше – UT0YZ) - "м/руч." - 683,2 очк.) та киянин Сергій Володимирович Рогаченко (нар. 1959 р., КМС - "юн./руч." – 592,9 очк.).

UT0YZ.

У 1976 р., очолювана Н.М. Тартаковським, збірна СРСР у складі: Станіслав Зеленов та представники УРСР: Сергій Рогаченко (нар. 1959 р., пізніше – стає «Засл. тренером УРСР») та Анатолій Рисенко посідає перше місце у престижних тих років змаганнях з СРТ – "Кубок Дунаю"

У 1976 р. переможцем Чемпіонату СРСР (у підгрупі "Юніори") став Олександр Касьян (Вінниця) - 661 очк.

1978 р. у Ташкенті проходив XXX-й ювілейний Чемпіонат СРСР, на якому команда УРСР посідає перше місце (5191,1 очк.). На ньому вдало виступають юні радіоспортсмени – учні Львівської ДЮОСТШ з радіоспорту: Людмила Васецька – переможеца у багатоборстві серед дівчат (534,7 очк.) та Іван Єршов – перше місце серед юнаків із передачі радіограм (225,3 очк.). Срібним призером серед "м/руч." стає донеччанин, МС СРСР Володимир Костянтинович Іванов (UT1IJ) (нар. 1951 р.).

Примітка. На початку 80-х у рамках як IARU і його Reg. 1, почали проводитись Чемпіонати Європи та Світу. Приміром, 1983 р. у Москві був проведений перший Чемпіонат Європи (Н.М. Тартаковський та автор цих рядків брали участь у роботі його суддівської колегії).

У 70-х - 80-х роках призерами Чемпіонатів СРСР ставали: Яна Демінська - 1979 р. ("ж/маш."), Ірина Мочалова (Київ) - 1978 р. ("ж/руч."), Ірина Жиліна (Львів) - 1978-1979 роках, 1984 р. ("ж/руч."), Лариса Семененко (Київ) - 1988 р., 1989 р. ("ж/маш."), Григорій Стадник (Львів) - 1980 р., 1983 -1984 роках ("м/маш.") та Наталія Мочалова (Київ) - 1989 р. ("ж/руч."),..

У 1984 р. Тетяна Білоглядова (Донецьк) стала чемпіонкою СРСР серед "ж/маш." (У 1981-1983 роках була призером Чемпіонатів СРСР).

У другій половині 80-х. збірна УРСР у Чемпіонатах СРСР втрачає своє лідерство у командному заліку, але постійно перебуває у п'ятірці найсильніших. Були й призові місця: 1987 р. – 2-е місце, 1989 р. – 3-е

У 1988-1990 роках киянка Марина Леонідівна Поліщук (нар. 1964 р., Левченко, UT5UPL) двічі ставала чемпіонкою СРСР серед "ж/руч.".

Примечание. В 2004 р. виграє Чемпіонат Європи. Обладательница 4-х золотых медалей Чемпионатов Мира. ЗМСУ. (Посв. №0415).

У 1989 р. МСМК СРСР стає киянин Валерій Блажеєв (Посв. №12024).

У 1990 р. вперше чемпіонкою СРСР серед "ж/маш." стає МС СРСР, киянка Ірина Рогаченко (Жиліна, вихованка Львівської ДЮОСТШ з радіоспорту, нині проживає у Ризі). Команда УРСР посідає 2 місце.

У 1991 р. МСМК СРСР стає киянин Сергій Молчанов (UT1UY, Посв. №13216).

У 2007 р. бронзовими призерами Чемпіонату світу стають:

- киянка Світлана Здоревська (UT5URM) - "ж/руч." (МСМК СРСР з 1998 р.);
- донеччанин Володимир Іванов (UT1IJ) - "м/руч." стає МСУМК.

Примітка. За даними таблиці Всесвітнього рейтингу спортсменів CPT / HST, на їхньому рахунку по дві золоті медалі Чемпіонатів світу.

UT5URM.

UT1IJ.

Слід згадати і «Заслужених тренерів УРСР», СВК, вихованцями яких були десятки МС СРСР, які занимали високі місця у змаганнях з СРТ: Горбатюк Марію Рудольфівну (1925-2006, Дніпропетровськ, UB5FB / U5FB; МС СРСР, «Почесний радист), Кірєєва Олега Дмитровича?, Донецьк, UT5YF, МРС ДТСААФ, МС СРСР, «Почесний радист»), Лабська Григорія Захаровича (1926-?, Київ), «Почесний радист», творець та беззмінний керівник пionерського радіоклубу «Зміна», автор двох книг) та Чернова Миколи Миколайовича (1922-1986, Київ).

M.R. Горбатюк.

О.Д. Кірєєв.

Г. З. ЛАБСКИР

Г. З. ЛАБСКИР

Использованы материалы и иллюстрации из [1] и архива UY5XE.

ЛІТЕРАТУРА

1. Георгий Члиянц (UY5XE). СРТ в Украине (хроника). – Львов, 2008, 52 с.